

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svetlobo dane od krajske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj VII.

V sredo 3. kozoperska (oktobra) 1849.

List 40.

Prijaznost. *)

Ko hodim po trati zeleni,
Ki v logu prijaznim leži,
Doidem k vodici željeni,
Ki glasno med rožcam' šumi.
Med njimi se zviha hladnica,
V soparci jih hudi krepčá;
K nji žejna zavija se ptica
Hladečiga pit' 'z nje srebrá.
Pri nji rad popotnik počije,
De mili nje pih ga hladi,
Vodice se zdrave napije,
De vtrudeno moč si oživí.

Tak tudi nas sestre in brate
Še boljši vodica krepčá,
Ki móci življenja nam trate,
Nje kaplje so róse nebá.
Pijočim jo up se povzdigne,
Proč žalost pospéši svoj beg.
Kjer ljudno se nam le pomigne,
Nje šum je in tok in nje breg;
V zavetji nje vsak rad stanuje,
Kjer hipoma ure tekó;
Prijaznost se ona imenuje,
Slavjani jo cenimo zlo. —

Jela Tom..

Tri nar poglobitniši napčnosti naših kmetij.

(Konec.)

Druga poglobitna napčnost naših kmetij je, de večí del kmetov ne vé, kaj de je gnoj, — in de ne véjo z gnojem takó ravnati, kakor pamet zapové in skušnja veléva.

Naši kmetje so večidel pravi zapravljevci nar potrebníši kmetijske reči, ki se gnoj imenuje. Gnoj je duša kmetijstva, in gnojniša so zlate jame imenovati, zakaj brez gnoja ni nič, in iz gnoja je vse.

Pa poglejmo po naših vaséh, kakó kmetje gnoj tratijo — in prepričali se bomo, koliko gnojá gré po nemarnosti v zgubo, in koliko več bi se ga brez vsiga truda lahko pripravilo, ko bi kmetje le enmalo svojo pamet v roke vzéli in po pameti ravnali.

Kamor stopimo po vaséh, povsod pred nami odkrita leží ena nar hujših rán, na kateri naše kmetije hirajo: potrata gnojá, in nevednost ž njim ravnati, kakor bi imelo biti. „Novíce“ že več lét goreče priporočujejo, to rano zaceliti, — tudi „pratika“ se poganja za dušo kmetijstva, — v gosp. Vertovcovi „kemii“ je ta reč takó lepo razložena, de je vredna de se desetkrat bère — in vunder je vse to le bob v steno!

*) Perva poskušnja verle Slovenske gospodične, ktera nam s to pesmico kaže, de se je národní duh tudi zbudil v persih naših dragih rojakinj. Vredništvo.

Pametniga gospodarja mora sercé boléti, če vidi:

1) kakšne so večidel gnojniša naših kmetov,

2) kakó večidel brez vsiga prevdarka kmetje gnoj na njive vozijo, in ondi ž njim ravnajo.

Koliko tavžent in tavžent mernikov žita gré vsako léto po taki nemarnosti v zgubo — koliko sená in otave se menj pridela, — koliko slabeji se živina redí!

Gnojniša, kakšne so! Kakor de bi kmetje nalaš hotli svoje nar boljši premoženje po cesti spušati, in nar bolj redivno moč gnojá v zrak (luft) poditi. Namest de bi bile gnojne jame takó postavljene, de bi kap izpod strehe gnojá ne izperal, de bi ga sončna vročina celi dan ne prepekala in mu nar boljši močí ne jemala, de bi gnojnica iz hleva v njo se iztekala in se je nič ne pogubilo — so gnojniša naših kmetov večidel ali pod kapam, de vès dež na gnoj letí in ga spéra, ali na takim mestu, de je nar hujši sonce va-nje operto, ali de rodovitna gnojnica iz hleva, namest de bi v gnojno jamo napeljana bila, gré naravnost po vasí, de se pogubí, in zraven tega celo vas nesnažno dela.

Dobro nam je znano, de nevednimu kmetu še na misel ne pride, de bi utegnilo to napčno in v njegovo škodo biti, — tedej naj pametni kmetje in sploh vsi posestniki kakoršniga koli stanú, ki to imenitno reč dobro spoznajo, svojim sosedom v izgled bojo, de si prave gnojne jame napravijo, in naj svoje sosede takó dolgo nagovarjajo, de se jim očí odpró in de popravijo to veliko napčnost svojih kmetij.

Po naših mislih bi se napravi pripravnih gnojniš povsod nar boljši na noge pomagalo, ako bi vsaki gospodar, ki si misli novo gnojno jamo po pravih kemijskih postavah napraviti, to napravo svojim sosedom ne-ktore dni poprej očitno na znanje dal, de pridejo gledat.

Če se le v vsaki vasi eno gnojniše takó napravi, bo izbudilo to sčasama vse kmete, de se jim bodo očí odperle in de si bojo popravili svoje gnojne jame. Marsikterimu se bo morebiti ta svét gnojniše s tako očitno slovesnostjo napravljati, smešen zdel — pa kdor imenitnost gnojnih jam — ki se zamorejo zares zlate jame imenovati — po vrednosti zapopade, bo spoznal, de le po ti poti se zamore ta napčnost naših kmetij odpraviti. Naj tedej vsi umni možjé po deželi v djanji in z besedo neutrudljivo za to skerbijo, de se boljši gnojniša napravijo, gnoj po svoji visoki vrednosti cení, in domá kakor na njivi ž njim práv ravná.

Tretja poglobitna napčnost naših kmetij je slabo gleštanje travnikov ali senožet, in de se na njivah premalo živinske klaje, postavimo, detelje i. t. d. prideluje — z eno besedo: de se za živinsko kermo (futer) takó ne skerbí, kakor bi se skerbeti